

4. Syntetické hodnocení regionálních rozdílů

4.1 Souhrnné postavení správních obvodů ORP v kraji (multikriteriální hodnocení)

4.1.1 Cíl kapitoly

Kapitola „Souhrnné postavení správních obvodů ORP v kraji“ se zabývá kvantifikací postavení správních obvodů obcí s rozšířenou působností v rámci daného kraje, a to ve čtyřech oblastech:

- **demografické prostředí, sídelní struktura (D)**
- **sociální prostředí (S)**
- **ekonomické prostředí (E)**
- **infrastruktura, poloha, dostupnost a životní prostředí (I).**

Cílem kapitoly je prostřednictvím souhrnných ukazatelů za jednotlivé správní obvody odpovědět na následující otázky:

- Která území kraje se významně liší od průměru kraje, existují v kraji výrazně problémové (zaostávající) oblasti?
- V jakých tematických oblastech byly zjištěny největší vnitrokrajské rozdíly?
- Změnilo se postavení jednotlivých obvodů ORP v posledních letech?

4.1.2 Výběr ukazatelů

V rámci kvantifikace postavení správních obvodů ORP v rámci kraje bylo posuzováno celkem 52 ukazatelů rozříděných do výše uvedených čtyř okruhů. Pokud to bylo možné, byl pro posouzení postavení správního obvodu použit průměr dat za roky 2001 – 2005, dále byla využita jedinečná data např. ze sčítání lidu, domů a bytů a z nepravidelných šetření. Využity byly do značné míry i zdroje jiné než ČSÚ. Před samotným hodnocením byly vyloučeny další navržené ukazatele, u nichž korelační koeficient²⁾ v absolutní hodnotě přesáhl hodnotu 0,8 (stejný jev by mohl mít při ponechání závislých ukazatelů v souhrnném ukazateli několikanásobnou váhu).

Ukazatele byly vybírány na základě těchto principů:

- **úplnost a reprezentativnost:** co nejlepší pokrytí všech důležitých oblastí života obyvatel regionu analyzovaných v předchozích kapitolách publikace s důrazem na ty ukazatele, které charakterizují významné jevy a vykazují signifikantní regionální rozdíly
- **proporčnost** v rámci všech čtyř tematických oblastí
- **měřitelnost a náklady:** při výběru bylo přihlédnuto ke schopnosti kvantifikovat daný jev v optimální časové i finanční dostupnosti
- **jedinečnost** v rámci stejné tematické skupiny: pro tyto účely byla využita korelační analýza
- **správnost:** smyslem principu je zařadit pouze ty ukazatele, které nejsou zatíženy výraznějšími chybami, jež by upřednostňovaly některý z regionů oproti jiným; při konstrukci některých ukazatelů byly použity i odhady
- **srovnatelnost:** ukazatele byly konstruovány tak, aby co nejvíce eliminovaly odlišnou velikost jednotlivých obvodů ORP (výměra, počet obyvatel), popř. rozdílné věkové složení obyvatel (standardizace)
- **vypovídací schopnost:** data jsou posuzována v určitém kontextu; byly vybrány takové ukazatele, u kterých lze stanovit v daném tematickém okruhu směr působení (optimum) a které jsou interpretovatelné.

Seznam ukazatelů použitých v porovnání vnitroregionálních rozdílů na úrovni správních obvodů ORP s vysvětlivkami je uveden na konci kapitoly.

²⁾ podle vzorce
$$r_{xy} = \frac{n \sum x_i y_i - \sum x_i \sum y_i}{\sqrt{n \sum x_i^2 - (\sum x_i)^2} \cdot \sqrt{n \sum y_i^2 - (\sum y_i)^2}}$$
; byla použita funkce MS Excel =CORREL(pole1;pole2)

4.1.3 Postup hodnocení stavu v letech 2001 – 2005

Pro hodnocení postavení jednotlivých správních obvodů ORP v rámci kraje ve sledovaném období byl vypočten syntetický ukazatel za každý správní obvod a každý ze čtyř sledovaných okruhů. Souhrnný ukazatel je konstruován jako vážený průměr hodnocení vyjádřených školní známkou od 1 do 5 za jednotlivé ukazatele v rámci okruhu s tím, že hodnocení jsou u každého ukazatele přiřazována na základě rozdělení dat do 5 stejných intervalů mezi maximální a minimální hodnotou (variační rozpětí) s přihlédnutím ke směru působení ukazatele.

U každého ukazatele bylo nutné stanovit optimum, které souvisí se směrem působení ukazatele v rámci tematické skupiny. U ukazatelů působících na danou oblast pozitivně (v tab. 4.1.5.1 označené znaménkem plus) bylo jako optimum stanoveno maximum – známku „1“ tedy dostaly hodnoty blízké se maximu. Naopak u ukazatelů s negativním směrem působení, u nichž platí „čím více, tím hůře“, bylo optimem minimum a známka „1“ byla přiřazena intervalu s nejnižšími hodnotami.

Váhy ukazatelů byly stanoveny metodou párového srovnávání, a to na dvou úrovních (expertní metoda). Na úrovni ČSÚ se stanovení vah zúčastnilo více než 50 pracovníků krajských správ a ústředí a dále bylo využito zkušeností 31 externích odborníků. Každý zpracovatel vyplnil pro každý okruh ukazatelů tabulky preferencí (2 = důležitější ukazatel, 1 = stejně důležitý nebo nelze určit, 0 = méně důležitý ukazatel). Tato subjektivní hodnocení byla zprůměrována v rámci obou skupin zpracovatelů (pracovníků ČSÚ a externistů) a následně i za obě skupiny posuzovatelů. Průměrné preference byly zaokrouhleny na 2 desetinná místa, tj. došlo ke zjemnění určení důležitosti (např. 1,35 = „o něco důležitější“ ukazatel). Váhy ukazatelů byly stanoveny jako podíl součtu preferencí pro daný ukazatel k součtu všech preferencí v daném okruhu ukazatelů.

Ukázka vyplnění zpracovatelem

	I1	I2	I3	I4	I5	I6	I7	I8	I9	I10	Σb _i
I1		0	1	1	1	1	2	2	2	1	11
I2	2		1	1	1	1	2	2	2	1	13
I3	1	1		0	0	0	1	1	1	1	6
I4	1	1	2		2	1	2	2	2	2	15
I5	1	1	2	0		1	2	1	2	1	11
I6	1	1	2	1	1		2	1	1	1	11
I7	0	0	1	0	0	0		0	2	2	5
I8	0	0	1	0	1	1	2		1	1	7
I9	0	0	1	0	0	1	0	1		0	3
I10	1	1	1	0	1	1	0	1	2		8

Výsledná tabulka preferencí za oblast

	I1	I2	I3	I4	I5	I6	I7	I8	I9	I10	Σb _i	Váhy
I1		0,62	1,39	0,86	1,30	0,81	1,22	1,22	1,11	1,14	9,66	0,107
I2	1,38		1,47	1,16	1,48	1,01	1,32	1,41	1,35	1,26	11,85	0,132
I3	0,61	0,53		0,69	1,05	0,71	0,90	0,92	0,93	0,91	7,24	0,080
I4	1,14	0,84	1,31		1,41	1,14	1,21	1,26	1,17	1,21	10,68	0,119
I5	0,70	0,52	0,95	0,59		0,57	0,83	0,88	0,89	0,86	6,79	0,075
I6	1,19	0,99	1,29	0,86	1,43		1,27	1,31	1,25	1,27	10,86	0,121
I7	0,78	0,68	1,10	0,79	1,17	0,73		1,10	1,27	1,23	8,85	0,098
I8	0,78	0,59	1,08	0,74	1,12	0,69	0,90		1,09	0,97	7,97	0,089
I9	0,89	0,65	1,07	0,83	1,11	0,75	0,73	0,91		0,75	7,68	0,085
I10	0,86	0,74	1,09	0,79	1,14	0,73	0,77	1,03	1,25		8,42	0,094

Souhrnný ukazatel byl vypočten jako vážený průměr jednotlivých známek v rámci daného okruhu za všechny správní obvody ORP v kraji. Hodnocení postavení správních obvodů ORP v rámci kraje je přehledně zpracováno v tab. 4.1.5.1. Využití školních známek umožňuje uživateli udělat si rychlý obrázek o postavení správního obvodu v rámci kraje v dané oblasti (syntetický ukazatel – vážený průměr známek) či u konkrétního ukazatele (jednotlivé známky). O rovnoměrnosti rozdílů vypovídá četnost jednotlivých známek, ať už průměrných za celou oblast či za jednotlivé ukazatele.

4.1.4 Postup hodnocení vývoje vnitroregionálních rozdílů

Posuzování vývoje postavení správních obvodů ORP uvnitř kraje bylo obtížné z důvodu absence zdrojů dat u velkého počtu ukazatelů a také různých období, za která byla data získána. Proto byl vývoj postavení správních obvodů zjišťován pouze u jednotlivých ukazatelů a nebyl konstruován souhrnný ukazatel změny.

Pro posouzení vývoje byla použita data z období let 1996 – 2000 (při porovnání s průměrem let 2001 – 2005) nebo z počátku 90. let (tam, kde to bylo možné a účelné). V ostatních případech byla využita nejstarší dostupná data. V tab. 4.1.5.2 je uvedena známka za běžné období a základní období, kromě toho je vyčíslen rozdíl pořadí daného ukazatele v porovnávaných obdobích mezi správními obvody v kraji. Z tabulky je tedy patrné, na jaké úrovni se hodnota ukazatele v daném správním obvodu ve sledovaných letech pohybovala a také to, k jakému zlepšení/zhoršení oproti ostatním správním obvodům v kraji došlo.

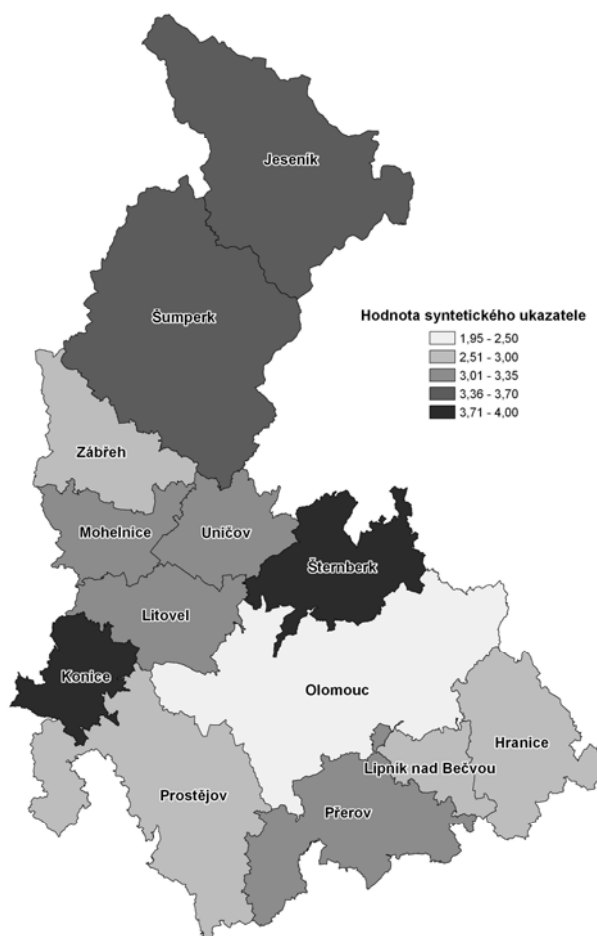
4.1.5. Postavení správních obvodů ORP v letech 2001- 2005 a změna tohoto postavení v čase

Demografické prostředí, sídelní struktura

V souhrnném hodnocení demografické oblasti včetně sídelní struktury byla vyhodnocena nejlepší vážená průměrná známka u správního obvodu ORP Olomouc (1,95). Na poměrně vysokém hodnocení Olomoucka se podílela především vysoká vzdělanost i vysoká účast obyvatelstva na sekundárním a terciálním vzdělávání, přírůstek mladých obyvatel mezi 20 a 34 lety do obvodu, nejvyšší podíl cizinců, vysoká hustota zalidnění, vysoká úhrnná plodnost, nízký index úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy a nízký faktor sociálně-demografická nestability. Dobrých výsledků dosáhly také správní obvody Lipník nad Bečvou (2,56), Prostějov (2,64), Zábřeh (2,91) a Hranice (2,95).

Nejhorší postavení v hodnocené oblasti demografického prostředí a sídelní struktury získal správní obvod Konice (4,00 – vážená průměrná známka). U tohoto správního obvodu patřila téměř polovina sledovaných ukazatelů k nejhorším mezi správními obvody Olomouckého kraje. Konicko mělo nejhorší věkovou skladbu obyvatelstva, nízkou úhrnnou plodnost, nízký ukazatel vzdělanosti, nejvyšší úbytek mladých obyvatel apod. Správní obvod zaznamenal vysoký přírůstek starších obyvatel mezi 55 a 74 lety a také souhrnný ukazatel sociálně-demografické nestability byl po správním obvodě Litovli druhý nejlepší, nedocházelo tedy k výrazným výkyvům v demografických událostech. Kromě Konicka se horší situace v demografické oblasti projevila na severu kraje na Jesenicku (průměrná vážená známka 3,43), Šumpersku (3,53) a Šternbersku (3,72). V těchto obvodech se oproti ostatním projevilo vyšší vystěhovávání mladých obyvatel, vyšší indexy úmrtnosti, nízké hodnoty ukazatelů vzdělanosti, vysoká sociálně-demografická nestabilita a nízká hustota zalidnění.

**Postavení správních obvodů ORP Olomouckého kraje v letech 2001 – 2005:
demografické prostředí, sídelní struktura**

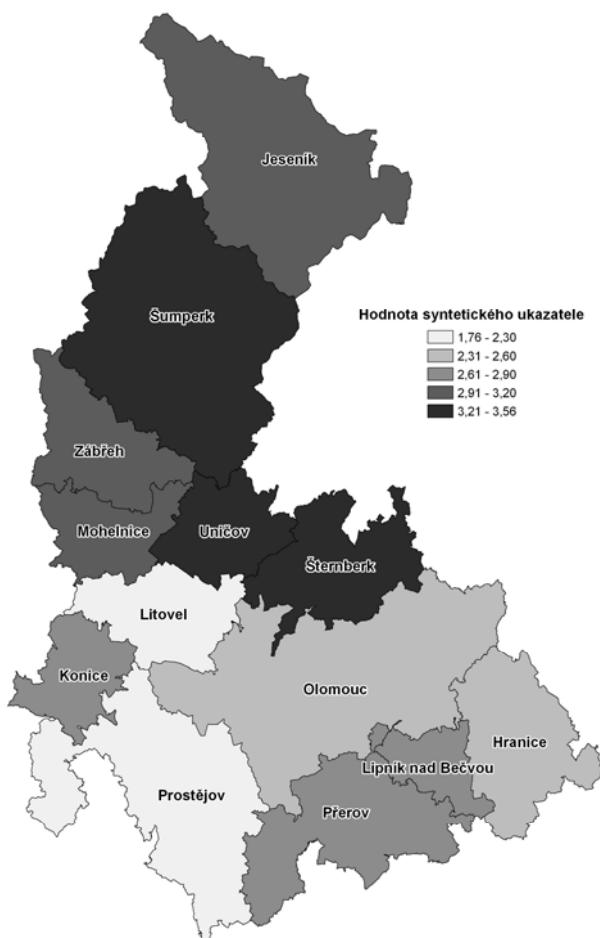
Z hlediska vývoje demografických ukazatelů v předešlých obdobích a v hodnocení, došlo k určitým posunům u jednotlivých správních obvodů, ať již se jednalo o zlepšení či zhoršení jejich pozice mezi ostatními. Výraznější propad z lepší pozice nastal např. u ukazatele úhrnná plodnost, kde si nejvíce pohoršilo Konicko a Mohelnicko a naopak se situace zlepšila pro Olomoucko. Na Jesenicku se značně snížil index úmrtnosti na novotvary, který zase vzrostl na Konicku. Vyšší migrační aktivita pro mladé zhoršila výrazněji postavení Šternberska.

Sociální prostředí

V hodnocení sociální oblasti dosáhl nejlepší vážené průměrné známky správní obvod ORP Prostějov (1,76). I když v tomto obvodu bylo dosaženo pouze nejlepšího postavení mezi ostatními obvody u ukazatele zajištění bytové potřeby, hodnoty ostatních ukazatelů se pohybovaly ve vyšším hodnocení a proto byla získaná průměrná známka tak vysoká. Podílela se na tom i relativně nízká míra nezaměstnanosti, vysoká intenzita privátní výstavby, vysoké zabezpečení lékařské péče a nižší kriminalita. Mezi správní obvody s vysokým ohodnocením váženou průměrnou známkou patřili ještě Litovel (2,03), Hranice (2,43) a Olomouc (2,50).

Jako nejproblematičtější se v sociálním prostředí jevila situace správních obvodů Šumperk (3,56 - vážená průměrná známka), Uničov (3,44) a Šternberk (3,24). Na Šumpersku se podílely na horší známce především nízké hodnoty u ukazatelů bytové výstavby, na Uničovsku zase vysoká nezaměstnanost a horší hodnocení zdravotní péče. Postavení Šternberska je negativně ovlivněno jak ukazateli bytové výstavby a zdravotnictví, tak nepříznivou věkovou skladbou nezaměstnaných.

Postavení správních obvodů ORP Olomouckého kraje v letech 2001 – 2005: sociální prostředí

Při porovnání vývoje ukazatelů v oblasti sociálního prostředí se u některých správních obvodů projevila výraznější změna v pořadí mezi ostatními. Výraznější zhoršení u nezaměstnanosti zaznamenaly obvody Zábřeh, Jeseník a Mohelnice. Na Jesenicku se navíc zvýšil i podíl nezaměstnaných osob nad 50 let. Naopak

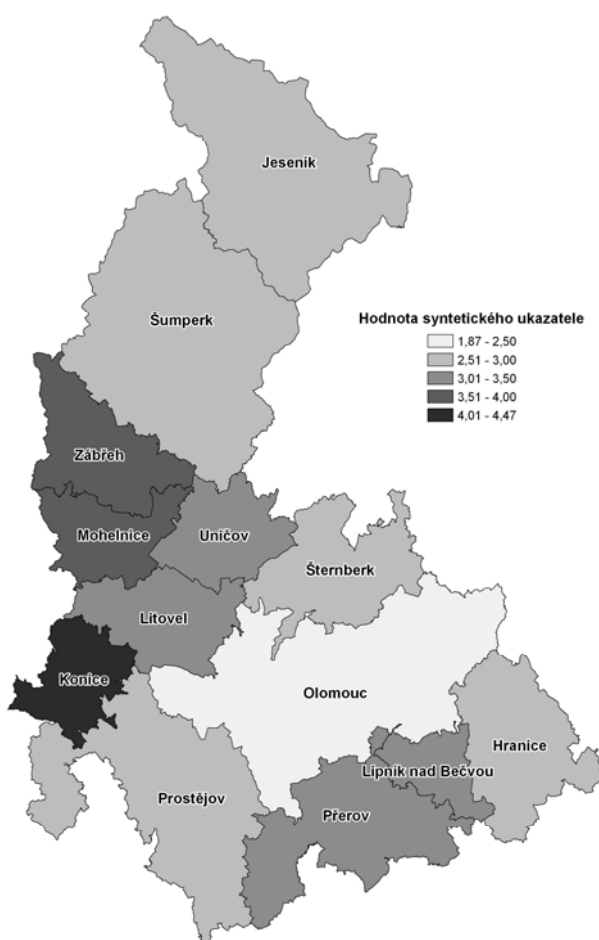
k většímu zlepšení situace došlo na Konicku, kde ale zároveň podstatně narostl podíl nezaměstnaných žen. Bytová situace se zhoršila ve správních obvodech Šumperk, Mohelnice, Jeseník a Zábřeh.

Ekonomické prostředí

V souhrnném hodnocení ekonomického postavení dominuje správní obvod ORP Olomouc s váženou průměrnou známkou 1,87. Téměř ve všech porovnávaných ukazatelích patřil mezi nejlépe hodnocené, výjimkou byly pouze ukazatele cestovního ruchu. Po Olomoucku byl nejlépe hodnoceným obvodem Prostějov (2,67 vážená průměrná známka) s vysokou intenzitou podnikatelské aktivity, s vysokou bonitou zemědělské půdy, ale s nejnižším potenciálem cestovního ruchu a nízkou měsíční mzdou v průmyslu. Následoval správní obvod Jeseník (2,83), kde se na jeho vysokém ekonomickém hodnocení podílely především nejvyšší hodnoty ukazatelů cestovního ruchu, vysoká podnikatelská aktivita obyvatelstva a příznivá struktura ekonomických odvětví.

Jako ekonomicky nejslabší byl vyhodnocen správní obvod Konice s váženou průměrnou známkou 4,47. Jeho zjištěné hodnoty patřily k nejhorším u všech sledovaných ukazatelů s výjimkou vysokého podílu kapitálových výdajů obcí spadajících do správního obvodu. Nízké hodnocení v ekonomické oblasti bylo dále vypočteno ve správních obvodech Mohelnice (3,79) a Zábřeh (3,60).

Postavení správních obvodů ORP Olomouckého kraje v letech 2001 – 2005: ekonomické prostředí

Pro hodnocení vývoje v ekonomické oblasti byly k dispozici pouze čtyři ukazatele. U míry zaměstnanosti ve věku 55 – 64 let si polepšil správní obvod Hranice a zhoršení nastalo u Uničova a Mohelnicka. Hranicko si výrazně zlepšilo i svoji pozici v případě indexu lokalizace ve stavebnictví. Snížení kapacit hromadných ubytovacích zařízení se více projevilo ve správním obvodě Zábřeh, naproti tomu nejvyšší nárůst vykazoval Jeseník, což ještě více potvrdilo jeho dominantní postavení mezi ostatními obvody.

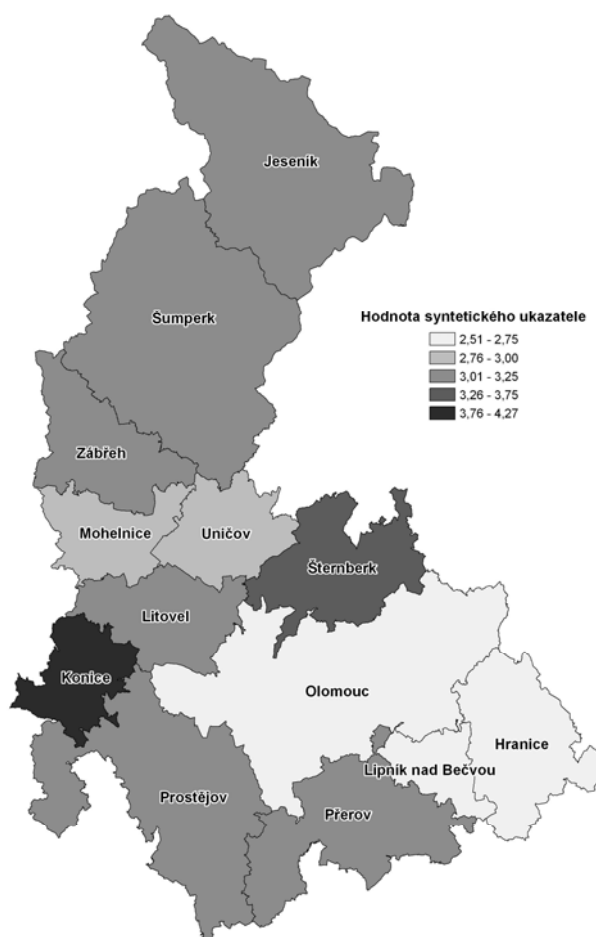
Infrastruktura, poloha, dostupnost, životní prostředí

V rámci oblasti infrastruktura, poloha, dostupnost a životní prostředí byla porovnávána řada ukazatelů z uvedených oblastí se snahou vyrovnat klady a zápory vyplývajících z geografické polohy jednotlivých obvodů.

Nejlepšího hodnocení v uvedené oblasti dosáhl opět správní obvod Olomouc (2,51 – průměrná vážená známka). Díky umístění krajského města má obvod nejlepší ukazatele polohy a dopravní dostupnosti, dále byla příznivě hodnocena i vybaveností obcí, nízké hodnocení obdržel ukazatel ekologické stability krajiny a nízký podíl výměry chráněných území. Dobré umístění dosáhly i správní obvody Hranice (2,52) a Lipník nad Bečvou (2,63), které měly podobné hodnocení ukazatelů jako obvod Olomouc.

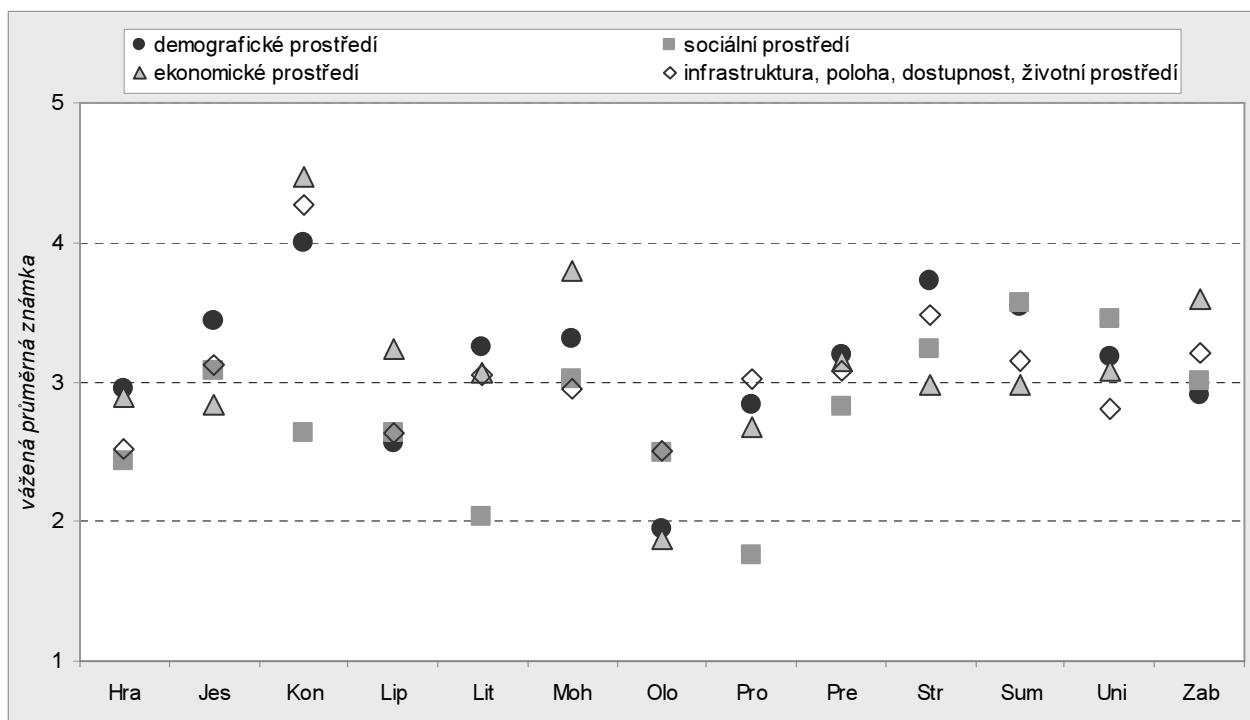
Opět nejhoršího výsledku v oblasti infrastruktura, poloha, dostupnost a životní prostředí dosáhl správní obvod Konice (4,27 – vážená průměrná známka). Na výsledné známce se negativně projevila především nízká vybavenost obcí, ale i další ukazatele. Výhodou byly pouze ukazatele dopravní dostupnosti jak sídla ORP tak krajského města. Dalším obvodem se špatnou známkou bylo Šternbersko (3,48). Tento správní obvod byl poznamenán nízkou výměrou chráněných území, dlouhou průměrnou dobou vyjížďky za prací a nízkým využitím veřejné dopravy.

Postavení správních obvodů ORP Olomouckého kraje v letech 2001 – 2005: infrastruktura, poloha, dostupnost, životní prostředí

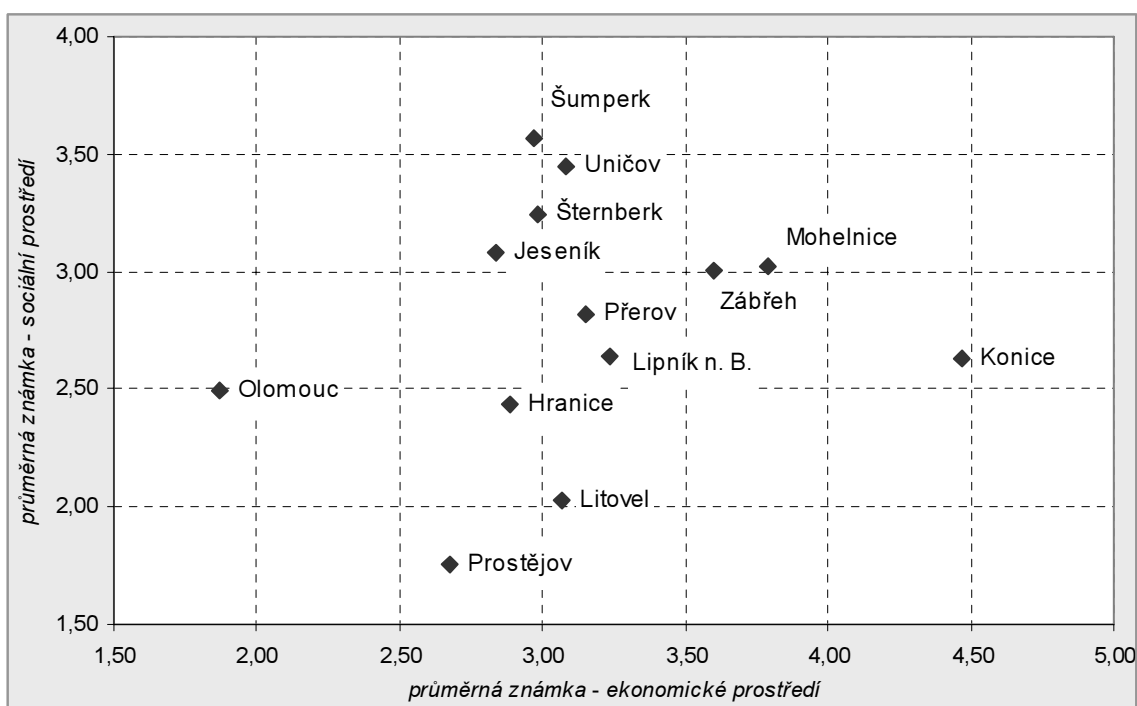
Následující graf shrnuje předešlé části a znázorňuje jednotlivé vážené průměrné známky za každý správní obvod ORP. Z grafu je patrné, ve které oblasti správní obvod vyniká a nebo naopak zaostává. V některých správních obvodech je pozice ve všech hodnocených okruzích vyrovnanější (Přerov), zatímco v jiných jsou větší rozdíly (Konice, Prostějov).

Graf 4.1.1 Souhrnné hodnocení správních obvodů ORP

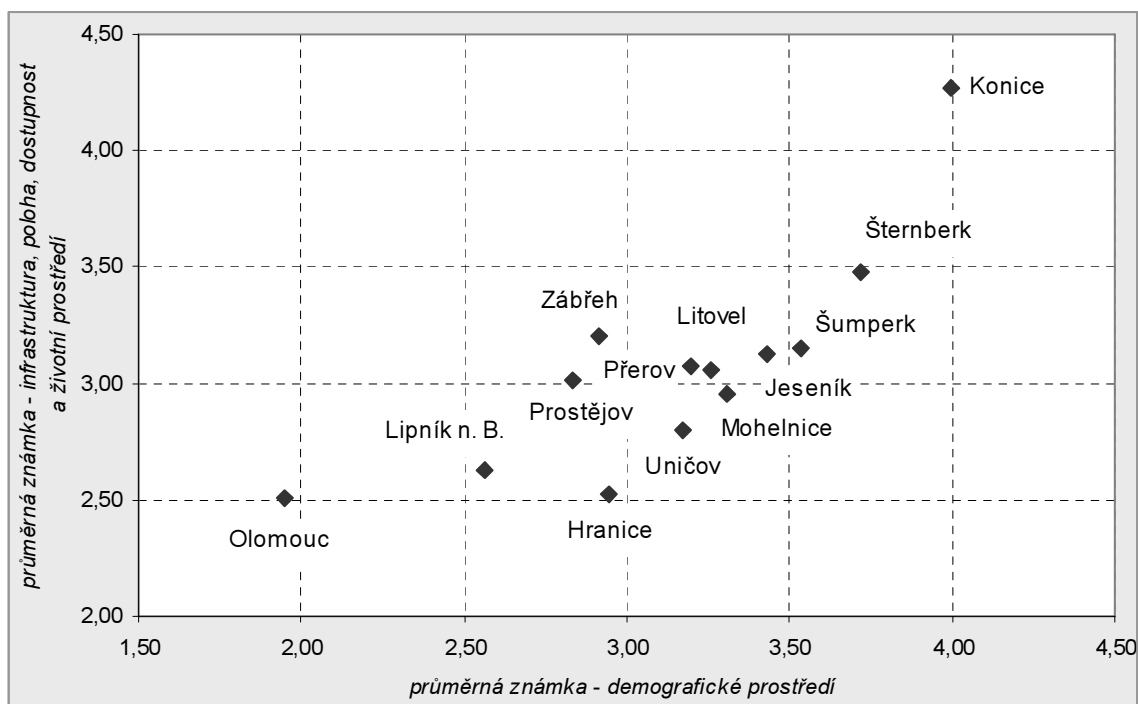

Další grafy znázorňují souhrnná hodnocení správních obvodů v kombinaci jednotlivých prostředí a vzájemnou provázanost těchto oblastí.

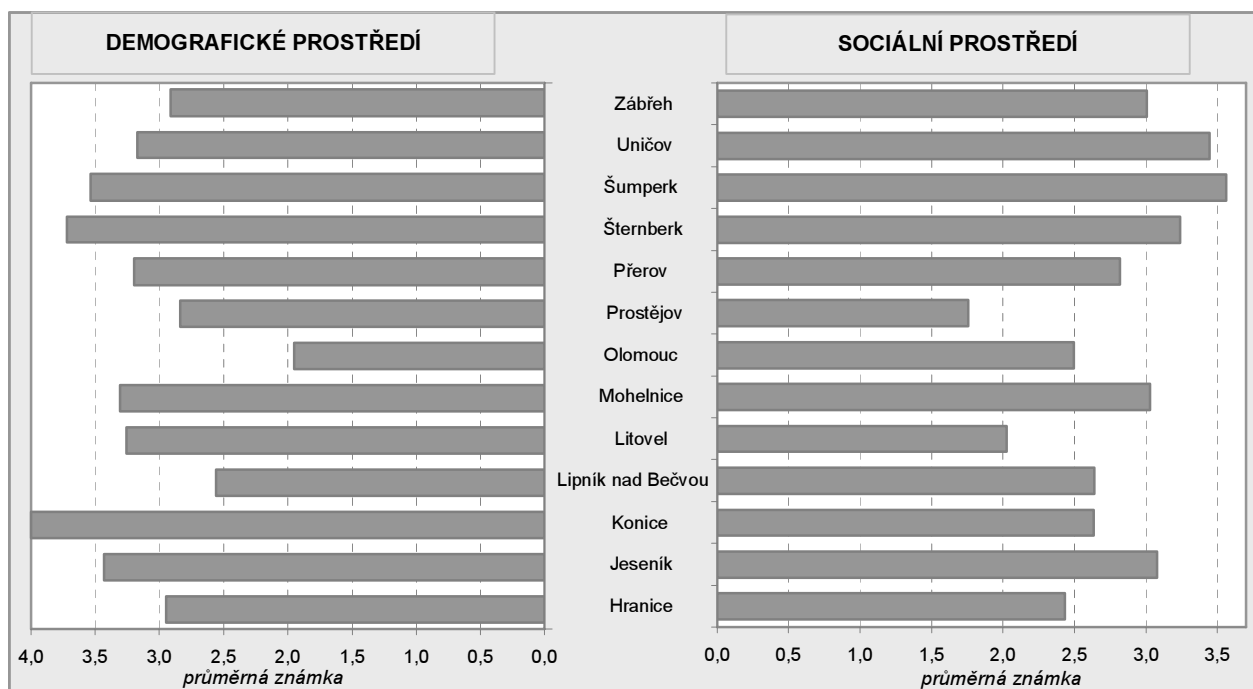
Graf 4.1.2 Postavení správních obvodů ORP v ekonomickém a sociálním prostředí

Graf 4.1.3 Postavení správních obvodů ORP v demografickém prostředí a v oblasti infrastruktury, polohy, dostupnosti a životního prostředí

Graf 4.1.4 Postavení správních obvodů ORP v demografickém a sociálním prostředí

Tab. 4.1.5.1 Postavení správních obvodů ORP v letech 2001 – 2005 ^{*)}

Okruh, ukazatel		Období	Směr pús.	Váha	Hranice	Jeseník	Konice
DEMOGRAFICKÉ PROSTŘEDÍ, SIDELNÍ STRUKTURA		průměrná známka pořadí			2,95	3,43	4,00
					5	10	13
D1	Úhrnná plodnost	2001-2005	+	0,093	1	1	5
D2	Standardizovaný index úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy	2001-2005	-	0,063	3	5	4
D3	Standardizovaný index úmrtnosti na novotvary	2001-2005	-	0,059	3	2	5
D4	Migrační atraktivita pro mladé (20 - 34 let)	2001-2005	+	0,104	3	5	5
D5	Migrační atraktivita pro starší osoby (55 - 74 let)	2001-2005	+	0,065	5	4	1
D6	Index stáří	2005	-	0,106	1	1	5
D7	Souhrnný ukazatel vzdělanosti obyvatel ve věku 25 - 64 let	2001	+	0,102	3	5	5
D8	Míra účasti na sekundárním a terciárním vzdělávání	2001	+	0,087	3	4	3
D9	Souhrnný ukazatel sociálně-demografické nestability	2001-2005	+	0,097	4	5	1
D10	Podíl cizinců na obyvatelstvu	2005	+	0,053	5	2	4
D11	Hustota zalidnění	2005	+	0,074	4	5	5
D12	Index sídelní rozdrobenosti	2005	-	0,063	3	1	5
D13	Počet částí obcí na 1 obec	2005	-	0,032	1	4	3
SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ		průměrná známka pořadí			2,43	3,08	2,63
					3	10	5
S1	Míra nezaměstnanosti	31.12.2005	-	0,116	1	5	2
S2	Podíl nezaměstnaných žen	31.12.2005	-	0,081	4	1	4
S3	Podíl osob do 25 let na počtu nezaměstnaných	31.12.2005	-	0,094	1	1	5
S4	Podíl osob nad 50 let na počtu nezaměstnaných	31.12.2005	-	0,085	5	5	3
S5	Bytová potřeba	2001	+	0,077	1	5	1
S6	Intenzita „privátní“ bytové výstavby	2001-2005	+	0,069	2	3	1
S7	Intenzita „veřejné“ bytové výstavby	2001-2005	+	0,065	3	3	5
S8	Podíl substandardního bydlení	2001	-	0,049	1	1	5
S9	Obytná plocha bytu na 1 osobu v m ²	2001	+	0,054	4	2	1
S10	Volební účast při volbách do PSP ČR	2006	+	0,036	2	4	1
S11	Počet registrovaných pacientů na 1 praktického lékaře pro dospělé	2005	-	0,061	3	4	3
S12	Počet registrovaných pacientů na 1 praktického zubního lékaře	2005	-	0,051	1	2	3
S13	Počet žáků na 1 třídu (1. - 9. ročník)	2004	-	0,049	5	2	2
S14	Zjištěné trestné činy na 1 000 faktických obyvatel	2000-2005	-	0,066	3	2	1
S15	Podíl trestných činů spáchaných recidivisty	2000-2005	-	0,047	1	5	1
EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ		průměrná známka pořadí			2,89	2,83	4,47
					4	3	13
E1	Míra zaměstnanosti ve věku 55-64 let	2001	+	0,067	4	4	5
E2	Komplexně funkční velikost regionu	2001	+	0,082	3	3	5
E3	Intenzita podnikatelské aktivity (na ekonomicky aktivní)	2001	+	0,093	2	1	4
E4	Podíl zaměstnanců v podnicích pod zahraniční kontrolou na zaměstnancích v průmyslových podnicích nad 20 zaměstnanců	2005	+	0,047	1	5	4
E5	Daňové příjmy obcí na 1 obyvatele	2003-2005	+	0,089	4	4	5
E6	Podíl kapitálových výdajů obcí	2003-2005	+	0,075	5	4	2
E7	Index progresivity ekonomické struktury	2001	+	0,083	3	2	5
E8	Míra odvětvové specializace ekonomické struktury	2001	-	0,075	1	1	4
E9	Produktivita práce v průmyslu	2005	+	0,085	3	4	5
E10	Průměrná hrubá měsíční mzda v průmyslu	2005	+	0,083	1	4	5
E11	Index lokalizace ve stavebnictví	2001	+	0,046	1	1	3
E12	Bonita zemědělské půdy	2002	+	0,051	4	5	5
E13	Potenciál cestovního ruchu	2002	+	0,073	4	1	5
E14	Kapacity hromadných ubytovacích zařízení	2005	+	0,052	4	1	5
INFRASTRUKTURA, POLOHA, DOSTUPNOST, ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ		průměrná známka pořadí			2,52	3,12	4,27
					2	9	13
I1	Podíl obyvatel bydlících v domech s přípojkou na plyn ze sítě	2001	+	0,107	1	4	5
I2	Podíl obcí připojených na veřejnou kanalizaci s ČOV	2004	+	0,132	2	2	5
I3	Podíl obcí se schválenou územně plánovací dokumentací	2005	+	0,080	1	1	5
I4	Ekologická stabilita krajiny	2005	+	0,119	5	2	5
I5	Podíl výměry chráněných území na celkové výměře	2005	+	0,075	5	1	5
I6	Relativní význam veřejné dopravy	2001	+	0,121	3	5	5
I7	Průměrná doba denní vyjíždky za prací z obce bydliště	2001	-	0,098	3	1	3
I8	Poloha SO ORP vůči rozvojovým a urbanizačním osám a oblastem	2005	+	0,089	2	5	5
I9	Dostupnost krajského města individuální dopravou	2005	-	0,085	2	5	2
I10	Dostupnost sídla ORP individuální dopravou	2005	-	0,094	1	5	2

^{*)} hodnoceno stupnicí školních známek; u okruhu uveden vážený průměr

Lipník nad Bečvou	Litovel	Mohelnice	Olomouc	Prostějov	Přerov	Šternberk	Šumperk	Uničov	Zábřeh
2,56	3,26	3,31	1,95	2,84	3,20	3,72	3,53	3,17	2,91
2	8	9	1	3	7	12	11	6	4
1	2	5	2	3	3	3	1	4	3
2	3	2	1	3	3	2	4	1	3
2	2	1	3	4	3	4	2	2	2
3	3	3	1	2	3	4	4	4	4
4	2	3	5	4	5	5	5	5	5
3	4	2	4	5	5	2	3	2	2
3	5	5	1	3	3	4	4	5	4
1	5	4	1	3	4	5	5	2	2
3	1	3	2	1	4	5	4	2	2
5	5	5	1	3	2	5	4	5	4
3	4	4	1	2	1	5	5	4	3
2	2	2	1	2	2	2	1	1	2
1	5	3	3	1	1	1	4	5	1
2,64	2,03	3,03	2,50	1,76	2,82	3,24	3,56	3,44	3,01
6	2	9	4	1	7	11	13	12	8
5	2	2	1	1	3	2	3	4	4
3	2	3	2	2	2	2	4	5	5
2	5	3	3	3	4	5	4	4	3
1	1	5	5	1	2	5	2	4	2
2	2	3	2	1	2	3	5	2	4
3	1	2	1	1	2	3	5	2	1
3	1	5	4	3	5	4	5	5	4
2	3	1	1	2	1	1	2	1	2
1	2	4	3	1	4	3	5	5	5
4	2	2	2	2	3	5	3	3	1
1	3	5	2	2	3	4	4	5	3
3	1	3	1	1	2	3	3	4	5
2	1	4	3	4	4	3	3	3	1
5	2	1	5	2	3	2	2	1	1
1	1	2	2	1	2	4	3	2	2
3,24	3,07	3,79	1,87	2,67	3,15	2,98	2,97	3,08	3,60
10	7	12	1	2	9	6	5	8	11
4	3	5	1	3	3	2	4	4	5
4	4	3	1	3	2	4	3	4	4
2	3	5	1	1	4	1	1	2	4
5	4	4	2	1	3	3	2	1	1
4	4	4	1	3	3	4	4	4	4
5	1	4	3	2	5	4	3	2	4
3	4	5	1	3	2	2	3	5	4
1	2	5	1	2	2	2	2	3	4
3	3	2	2	3	4	4	4	1	3
2	2	1	1	3	2	1	4	2	1
2	3	5	3	2	3	3	3	4	3
2	1	3	1	1	1	4	5	1	4
4	4	3	5	5	5	4	1	5	4
5	5	5	5	5	5	5	3	5	5
2,63	3,06	2,95	2,51	3,01	3,08	3,48	3,15	2,80	3,20
3	7	5	1	6	8	12	10	4	11
2	3	4	1	1	2	2	5	2	5
2	4	4	2	4	4	4	2	1	2
4	2	3	1	2	2	2	5	1	5
5	5	4	5	5	5	4	1	5	4
5	2	5	5	5	5	5	1	5	5
1	3	3	2	5	3	5	4	4	2
3	5	1	4	2	4	5	2	4	2
2	2	3	1	2	2	4	5	3	4
2	1	1	1	1	1	1	3	2	2
1	2	1	3	2	2	2	4	1	2

Tab. 4.1.5.2 Vývoj dostupných ukazatelů v čase ^{*)}

Okruh, ukazatel		Období	Hranice	Jeseník	Konice
DEMOGRAFICKÉ PROSTŘEDÍ, SÍDELNÍ STRUKTURA					
D1	Úhrnná plodnost	2001-2005 1996-2000 <i>rozdíl pořadí</i>	1 3 -1	1 4 -1	5 1 11
D2	Standardizovaný index úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy	2001-2005 1996-2000 <i>rozdíl pořadí</i>	3 3 1	5 5 3	4 5 -2
D3	Standardizovaný index úmrtnosti na novotvary	2001-2005 1996-2000 <i>rozdíl pořadí</i>	3 4 -2	2 5 -11	5 2 10
D4	Migrační atraktivita pro mladé (20 - 34 let)	2001-2005 1996-2000 <i>rozdíl pořadí</i>	3 3 -3	5 4 1	5 5 0
D5	Migrační atraktivita pro starší osoby (55 - 74 let)	2001-2005 1996-2000 <i>rozdíl pořadí</i>	5 4 2	4 4 3	1 1 0
D6	Index stáří	2005 1996 <i>rozdíl pořadí</i>	1 1 -2	1 1 1	5 5 0
D9	Souhrnný ukazatel sociálně-demografické nestability	2001-2005 1996-2000 <i>rozdíl pořadí</i>	4 3 4	5 5 -1	1 2 -1
D12	Index sídelní rozdrobenosti	2005 1996 <i>rozdíl pořadí</i>	3 3 0	1 1 0	5 5 0
D13	Počet částí obcí na 1 obec	2005 1991 <i>rozdíl pořadí</i>	1 1 2	4 4 1	3 2 0
SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ					
S1	Míra nezaměstnanosti	31.12.2005 31.12.2000 <i>rozdíl pořadí</i>	1 2 -3	5 4 5	2 4 -5
S2	Podíl nezaměstnaných žen	31.12.2005 31.12.2002 <i>rozdíl pořadí</i>	4 4 0	1 1 -1	4 1 9
S3	Podíl osob do 25 let na počtu nezaměstnaných	31.12.2005 31.12.2002 <i>rozdíl pořadí</i>	1 1 0	1 1 0	5 5 2
S4	Podíl osob nad 50 let na počtu nezaměstnaných	31.12.2005 31.12.2002 <i>rozdíl pořadí</i>	5 5 -2	5 3 7	3 3 3
S5	Bytová potřeba	2001 1991 <i>rozdíl pořadí</i>	1 3 -5	5 4 4	1 3 -2
S10	Volební účast při volbách do PSP ČR	2006 2002 <i>rozdíl pořadí</i>	2 4 2	4 5 0	1 1 1
S13	Počet žáků na 1 třídu (1. - 9. ročník)	2004 2000 <i>rozdíl pořadí</i>	5 5 1	2 3 -7	2 2 2
EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ					
E1	Míra zaměstnanosti ve věku 55-64 let	2001 1991 <i>rozdíl pořadí</i>	4 4 -4	4 4 -1	5 5 1
E2	Komplexně funkční velikost regionu	2001 1991 <i>rozdíl pořadí</i>	3 2 0	3 2 0	5 5 0
E11	Index lokalizace ve stavebnictví	2001 1991 <i>rozdíl pořadí</i>	1 4 -9	1 1 0	3 4 2
E14	Kapacity hromadných ubytovacích zařízení	2005 2000 <i>rozdíl pořadí</i>	4 4 0	1 1 0	5 5 3

^{*)} hodnoceno stupnicí školních známek; u rozdílů pořadí mezi SO ORP představuje záporná hodnota zlepšení

Lipník nad Bečvou	Litovel	Mohelnice	Olomouc	Prostějov	Přerov	Šternberk	Šumperk	Uničov	Zábřeh
1	2	5	2	3	3	3	1	4	3
5	4	4	5	5	5	5	4	5	4
-6	0	10	-6	-1	-1	-4	-3	1	1
2	3	2	1	3	3	2	4	1	3
2	5	1	4	4	5	1	5	3	2
0	-3	1	-6	-1	-1	4	3	-4	5
2	2	1	3	4	3	4	2	2	2
3	3	1	4	3	4	3	3	4	1
-2	-3	0	-3	5	0	7	1	-3	1
3	3	3	1	2	3	4	4	4	4
3	2	3	1	1	3	2	5	3	4
-1	0	-1	0	0	-1	6	-1	1	-1
4	2	3	5	4	5	5	5	5	5
4	3	4	5	4	5	4	4	5	4
-4	0	-4	1	1	1	2	4	-3	-3
3	4	2	4	5	5	2	3	2	2
2	4	1	4	5	3	2	2	1	1
0	-2	-2	0	-1	3	-2	0	4	1
3	1	3	2	1	4	5	4	2	2
2	1	3	3	2	3	5	5	4	3
4	0	-2	-3	1	2	1	0	-4	-1
2	2	2	1	2	2	2	1	1	2
2	2	2	1	2	2	2	1	1	3
1	-2	0	0	1	0	1	0	0	-1
1	5	3	3	1	1	1	4	5	1
2	5	4	4	1	1	2	4	5	1
-3	-1	0	0	1	0	-1	-1	1	1
5	2	2	1	1	3	2	3	4	4
5	5	1	1	1	4	4	2	5	1
0	-4	5	-2	0	0	-3	3	-3	7
3	2	3	2	2	2	2	4	5	5
3	2	2	2	2	2	1	4	5	5
-1	0	-1	0	-2	-3	0	-1	1	-1
2	5	3	3	3	4	5	4	4	3
4	3	3	4	2	5	5	5	2	2
-5	6	0	-4	2	-3	1	-5	7	-1
1	1	5	5	1	2	5	2	4	2
3	4	4	4	4	2	3	1	3	2
-6	-11	-2	3	-6	3	4	5	1	1
2	2	3	2	1	2	3	5	2	4
5	5	1	5	1	3	5	1	5	2
-7	-5	7	-5	0	2	1	10	-7	7
4	2	2	2	2	3	5	3	3	1
5	1	3	4	4	5	5	5	4	2
-2	1	1	-4	0	-2	4	-1	1	-2
2	1	4	3	4	4	3	3	3	1
3	1	3	2	3	5	3	3	2	2
-3	0	2	5	2	-2	-1	-1	5	-3
4	3	5	1	3	3	2	4	4	5
4	4	4	1	3	2	2	3	3	5
1	-2	3	0	-1	1	-1	0	4	-1
4	4	3	1	3	2	4	3	4	4
3	4	3	1	3	2	2	2	3	3
2	0	-3	0	-3	0	2	0	0	2
2	3	5	3	2	3	3	3	4	3
3	4	5	1	1	2	3	2	5	3
-2	-1	0	3	0	1	2	3	0	1
5	5	5	5	5	5	5	3	5	5
5	5	5	5	5	5	5	3	5	4
0	1	-2	-3	-2	-1	1	0	0	3

4.1.6 Seznam ukazatelů použitých pro souhrnné hodnocení postavení správních obvodů obcí s rozšířenou působností

Okruh DEMOGRAFICKÉ PROSTŘEDÍ, SÍDLENÍ STRUKTURA

- D1 Úhrnná plodnost** (součet měr plodnosti jednotlivých věkových skupin žen; průměry jsou vypočteny z narozených dětí ženám příslušného věku za 5 let a sečtených stavů žen příslušného věku, tedy vážený průměr)
- D2 Standardizovaný index úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy** (podíl skutečného a teoretického počtu zemřelých na danou příčinu; teoretický počet zemřelých je výslednicí aplikací věkově specifických měr úmrtnosti na danou příčinu v ČR na věkovou strukturu příslušného ORP)
- D3 Standardizovaný index úmrtnosti na novotvary** (podíl skutečného a teoretického počtu zemřelých na danou příčinu; teoretický počet zemřelých je výslednicí aplikací věkově specifických měr úmrtnosti na danou příčinu v ČR na věkovou strukturu příslušného ORP)
- D4 Migrační atraktivita pro mladé** (saldo vnitřního stěhování osob ve věku 20 – 34 let na 10 000 obyvatel celkem)
- D5 Migrační atraktivita pro starší osoby** (saldo vnitřního stěhování osob ve věku 55 – 74 let na 10 000 obyvatel celkem)
- D6 Index stáří** (počet obyvatel ve věku 65 a více let na 100 obyvatel ve věku 0 – 14 let)
- D7 Souhrnný ukazatel vzdělanosti obyvatel ve věku 25 – 64 let** (vážený součet podílů obyvatel nad 15 let s dosaženým stupněm vzdělání: ZŠ, vyučen, SŠ s maturitou, VOŠ a VŠ; váhy zohledňují počet let školní docházky, kterých je standardně potřeba k dosažení daného stupně vzdělání; zdroj: SLDB)
- D8 Míra účasti na sekundárním a terciárním vzdělávání** (procento studujících osob ve věku 15 – 29 z celkové populace příslušného věku; zdroj: SLDB)
- D9 Souhrnný index sociálně-demografické nestability** (souhrnný ukazatel zahrnující: podíl rodáků žijících v SO ORP, migrační přírůstek, podíl neúplných rodin, podíl dětí narozených matkám mladším 20 let, potratový index, podíl umělých přerušení těhotenství žen mladších 20 let na všech UPT, rozvodovost, podíl obyvatel se základním vzděláním a bez vzdělání)
- D10 Podíl cizinců na obyvatelstvu**
- D11 Hustota zalidnění** (počet bydlících obyvatel na km²)
- D12 Index sídelní rozdrobenosti** (vážený součet podílů obyvatel žijících v nejmenších obcích, obce do 200 obyvatel /váha 3/, obce 200 – 499 /váha 2/, obce 500 – 999 /váha 1/)
- D13 Počet částí obcí na 1 obec**

Okruh SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ

- S1 Míra nezaměstnanosti** (procento nezaměstnaných registrovaných na úřadech práce z celkové pracovní síly)
- S2 Podíl nezaměstnaných žen** (procento žen z celkového počtu uchazečů o zaměstnání)
- S3 Podíl osob do 25 let na počtu nezaměstnaných**
- S4 Podíl osob nad 50 let na počtu nezaměstnaných**
- S5 Bytová potřeba** (trvale obydlené byty na 100 cenových domácností; zdroj: SLDB)
- S6 Intenzita „privátní“ bytové výstavby** (dokončené byty stavěné soukromou osobou na 1 000 obyvatel)
- S7 Intenzita „veřejné“ bytové výstavby** (dokončené byty stavěné obcí či státem na 1 000 obyvatel)
- S8 Podíl substandardního bydlení** (procento bytů III. + IV. kategorie z celkového počtu trvale obydlených bytů; zdroj: SLDB)
- S9 Obytná plocha na 1 osobu v m²** (zdroj: SLDB)
- S10 Volební účast při volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR** (procento vydaných obálek z celkového počtu registrovaných voličů)
- S11 Počet registrovaných pacientů na 1 praktického lékaře pro dospělé** (zdroj: ÚZIS)
- S12 Počet registrovaných pacientů na 1 praktického zubního lékaře** (zdroj: ÚZIS)
- S13 Počet žáků na 1 třídu ZŠ (1. – 9. ročník)**
- S14 Zjištěné trestné činy na 1 000 faktických obyvatel** (v počtu obyvatel byl zohledněn obvykle přítomný počet osob vzhledem k dojížděcí za prací a do škol; zdroj: PČR)
- S15 Podíl trestných činů spáchaných recidivisty** (zdroj: PČR)

Okruh EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ

- E1 Míra zaměstnanosti ve věku 55 – 64 let** (procento zaměstnaných osob ve věku 55 – 64 let z celkového počtu obyvatel příslušného věku; zdroj: SLDB)
- E2 Komplexně funkční velikost regionu** (vážený průměr počtu obyvatel /váha 1/, pracovních míst celkem /2/ a pracovních míst ve službách /3/ na obyvatele; zdroj: SLDB)
- E3 Intenzita podnikatelské aktivity** (procento samostatně činných vč. zaměstnavatelů z celkového počtu ekonomicky aktivních obyvatel; zdroj: SLDB)
- E4 Podíl zaměstnanců v podnicích pod zahraniční kontrolou na zaměstnancích v průmyslových podnicích nad 20 zaměstnanců**
- E5 Daňové příjmy obcí na 1 obyvatele**
- E6 Podíl kapitálových výdajů obcí**
- E7 Index progresivity ekonomické struktury** (vážený součet podílu jednotlivých sektorů na celkové zaměstnanosti bydlícího obyvatelstva – primární /váha 1/, sekundární /2/, služby – OKEČ G – I /3/, služby – OKEČ J – O /váha 4/; zdroj: SLDB)
- E8 Míra odvětvové specializace ekonomické struktury** (variační koeficient podílů jednotlivých odvětví (oddíly OKEČ) na celkové zaměstnanosti bydlícího obyvatelstva; zdroj: SLDB)
- E9 Produktivita práce v průmyslu**
- E10 Průměrná hrubá měsíční mzda v průmyslu**
- E11 Index lokalizace ve stavebnictví** (podíl zaměstnaných ve stavebnictví v ORP na zaměstnaných ve stavebnictví v kraji dělený podílem ekonomicky aktivních v ORP na ekonomicky aktivních v kraji; zdroj: SLDB)
- E12 Bonita zemědělské půdy** (průměrná úřední cena zemědělské půdy počítaná jako vážený průměr cen v jednotlivých katastrech, vahou je výměra zemědělské půdy; zdroj: vyhláška MF ČR)
- E13 Potenciál cestovního ruchu** (Průměrný potenciál území vypočtený jako vážený průměr hodnot příslušných obcí, vahou je výměra obce. Průměrný potenciál je vážený ukazatel, expertní metodou byl ohodnocen potenciál území pro dílčí složky cestovního ruchu – přírodní, kulturní aj.; zdroj: Ústav územního rozvoje Brno)
- E14 Kapacity hromadných ubytovacích zařízení** (počet lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních na 1 000 obyvatel)

Okruh INFRASTRUKTURA, POLOHA, DOSTUPNOST, ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

- I1 Podíl obyvatel bydlících v domech s přípojkou na plyn ze sítě** (zdroj: SLDB)
- I2 Podíl obcí připojených na veřejnou kanalizaci s ČOV**
- I3 Podíl obcí se schválenou územně plánovací dokumentací** (územní plán obce, urbanistická studie)
- I4 Ekologická stabilita krajiny** (poměr ekologicky pozitivně využívaných ploch k ekologicky negativně využívaným; pozitivně využívané = lesy, sady, zahrady, vinice, chmelnice, louky a pastviny a vodní plochy, negativně využívané = orná půdy, zastavěné plochy, ostatní plochy, např. dopravní, těžba aj.)
- I5 Podíl výměry chráněných území na celkové výměře**
- I6 Relativní význam veřejné dopravy** (podíl obyvatel využívajících k denní dopravě do zaměstnání nějaký druh veřejné dopravy z celkového počtu osob denně dojíždějících za prací; zdroj: SLDB)
- I7 Průměrná doba denní vyjíždky za prací z obce bydliště** (zdroj: SLDB)
- I8 Poloha správního obvodu ORP vůči rozvojovým a urbanizačním osám a oblastem** (Syntetický ukazatel vycházející z počtu bodů přidělených na základě přítomnosti rozvojových os a oblastí a urbanizačních os a oblastí a jejich významu – regionální, nadregionální, mezinárodní. Rozvojový potenciál představují území s intenzivním současným i budoucím využitím. Souvisí s koncentrací obyvatelstva, ekonomických a kulturních aktivit. Urbanizační potenciál je více vázán na osídlení a aktivity obyvatelstva.)
- I9 Dostupnost krajského města individuální dopravou** (průměrná doba cesty automobilem z obcí SO ORP do krajského města; zdroj: www.mapy.cz)
- I10 Dostupnost sídla ORP individuální dopravou** (průměrná doba cesty automobilem z obcí SO ORP do sídelního města ORP; zdroj: www.mapy.cz)